

Universitätsbibliothek Wuppertal

Epistolæ obscvrorvm virorvm

cvm inlvstrantibvs adversariisqve scriptis

Textvs

Hutten, Ulrich von

Lipsiæ, 1864

Dialogus novus et mire festivus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-976](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:468-1-976)

DIALOGVS NOVVS ET MIRE FESTIVVS,

EX QVORVNDAM VIRORVM SALIBVS CRIBRATVS,

NON MINVS ERVDITIONIS QVAM MACARONICES AMPLECTENS.

EPIGRAMMA .I.A.B. AD LECTOREM

Aspice quam lepidis salibus liber arteque docta
5 Detegit hic, mentem facta refertque virum
Quis linguae gerris mos est maledicere Musis,
Musis quique movent bella cruenta sacris;
Moreque Democriti risum dabis ipse solutum
10 Et leges optatos, lector amice, sonos.

I N T E R L O C V T O R E S

MAGISTER ORTVINVVS.
MAGISTER LVPOLDVS.
MAGISTER GINGOLPHVS.
15 ERASMVS.
REVCHLIN.
FABER STAPVLENSIS.

MAGISTER ORTVINVVS. Salveat tota societas!

MAGISTER LVPOLDVS. Salutem maximam et multas bonas noctes, sicut
20 sunt stelle in cœlo et pisces in mari!

MAGISTER GINGOLPHVS. Dominus det vobis tot salutes, quot sunt Al-
leluia inter pasca et pentecostes!

MAGISTER ORTVINVVS. Quoniam, quoniam, quoniam quidem homines
semper volunt scire aliquas novitates, ergo, ideo, igitur, M. Lupolde, Do-
25 ctor illuminatissime, dicatis nobis, si placet, si vos non scitis aliquid novi.

MAGISTER LVPOLDVS. Certe, zelosissime domine Magister noster Ort-
vine, ego nihil audivi novi.

³ complectens rec. sed amplectens 1.2. ⁴ I.A.B.] == Ioannis Alexandri
Brassican. *Hoc epigr. non est in 1.* ²⁰ Cf. Epp. O. V. I. 11. ²¹ Epp. O. V. I. 38.
i. f. Pascha et Pentecostes. 2. ²³ Quoniamquidem] Usitatissimum epp. O. V. exor-
dium. ²⁵ noscitis rec. ²⁶ domine omis. 2.

§.3. MAGISTER ORTVINVS. Et vos, viscerosissime Magister noster Gingolphe.

MAGISTER GINGOLPHVS. Certe nec ego etiam, Magister noster Ortvine, nisi unam novitatem: sed ego credo, quod vos bene scitis.

MAGISTER ORTVINVS. De quo est illa novitas?

MAGISTER GINGOLPHVS. De quibusdam Ribaldis, qui non faciunt nisi facere guerras et disturbia in tota Ecclesia. Diabolus possit eos importare per terras, et per maria!

§.4. MAGISTER ORTVINVS. Ha, ego bene scio, de quibus vos vultis dicere.

MAGISTER GINGOLPHVS. Et de quibus, Magister noster?

MAGISTER ORTVINVS. De illo grosso infami Erasmo, fautore Reuchlin.

MAGISTER GINGOLPHVS. De facto vos bene dicitis, Magister noster.

§.5. MAGISTER ORTVINVS. Per deum sanctum, vel per omnes deos loquendo, bene esset factum si illuminatissima Theologiae facultas avisaret quid oporteret facere de illis rabientibus et truffatoribus.

MAGISTER LVPOLDVS. Videtur eis, quoniam ipsi sciunt modicum latinizare, quod nemo est dignus eos aspicere, neque solvere corrigiam calceamenti eorum.

MAGISTER GINGOLPHVS. Ipsi faciunt miranda, dicendo grossa verba.

§.6. MAGISTER ORTVINVS. Ipsi vadunt per plateas armati sicut buffones.

MAGISTER LVPOLDVS. Vadunt per vicos inflati sicut pavones.

MAGISTER GINGOLPHVS. Ipsi aspiciunt se de utroque latere. Sed, viscerosissime Magister noster, creditis quod ipsi sciunt aliquid de Biblia?

§.7. MAGISTER ORTVINVS. Sancta Maria, ego bene scio, quod non.

MAGISTER LVPOLDVS. Si daretur eis una positio vel de præmiis Sanctorum, vel utrum Deus sciat omnes pulices et omnes pediculos qui creantur quotidie Parisius, creditis quod ipsi possent arguere pro et contra?

MAGISTER GINGOLPHVS. Ipsi facerent suas febres quarternas.

§.8. MAGISTER ORTVINVS. Ita quæ possunt eos importare?

MAGISTER LVPOLDVS. Certe parcat mihi Altissimus, si ego pecco, sed ego vellem quod isti omnes latinizatores essent in profundo inferni, unde nunquam possent revenire.

MAGISTER GINGOLPHVS. Sancta Maria, etiam Magistri nostri de Pa-

¹¹ Ante nomen interlocutoris hic et versibus 12.16.19.20.24.25.28. et in sqq. sæpius τὸ MAGISTER omisit 1. ⁶ sciunt recc. ¹⁵ oportet recc. et omiserunt recc. ²⁰ bufones recc. et sic in sqq. ²¹ Versum omis. 2. ²³ Biblia] femin. sing. non solum apud Obscuros. ²⁵ positio] i. e. quæstio, non convivium s. symposium gratuitum, ein Satz. ²⁷ Parrhisius 2. Ita indeclinabile nomen iam antiquitus in usu fuit, neque recentiores edd. debebant in Parrhisiiis mutare. Cf. annot. meam ad Notit. Dignit. occid. p. 1023. sq. ²⁹ febres] Puto hic et infra sæpius Hutténicos dialogos significari. quarternas vult quartanas ²⁹ Itaque recc. Puto: Quid itaque res theologicæ ad istos pertinent? Interrogandi signum adposuimus nos. ^{33.34} Parrhisius 2.

risius, qui sapiunt arguere tam artificialiter, et qui sunt adeo illuminati et zelosi, et renominati per omnes angulos terrae, faciunt male, quod non confundunt istos zizaniatores.

MAGISTER ORTVINVS. Jesus Maria, non oporteret nisi facere unam^{§.9.}
5 parvam, parvam questionem contra istum latinizatorem Erasmus, quod ipse esset statim ad metam non loqui.

MAGISTER LVPOLDVS. Creditis quod ipsi sciant aliquid fundamentaliter?

MAGISTER GINGOLPHVS. Fundamentaliter? Jesus Maria, in bona veritate ego auderem bene ponere caput meum, quod ipsi non sciunt suos
10 terminos neque suas summulas, et quomodo possent ipsi respondere?

MAGISTER ORTVINVS. Creditis quod sciant syllogismos?

§.10.

MAGISTER LVPOLDVS. Creditis quod sciant elenchos?

MAGISTER GINGOLPHVS. Creditis quod ipsi sciant prædicamenta, prædicabilia?

15 MAGISTER ORTVINVS. Creditis quod ipsi unquam viderunt aliquid de^{§.11.}
ethicis?

MAGISTER LVPOLDVS. Et de physica?

MAGISTER GINGOLPHVS. Et de sphaera?

MAGISTER ORTVINVS. Et de celo et mundo?

20 MAGISTER LVPOLDVS. Ita da, ipsi fecerunt suas febres quaternas?

MAGISTER GINGOLPHVS. Quæ possunt eis religare venas, zelosissime
Magister noster Ortvine, Ego possim habere tot pediculos quot carnifices
occidunt post pascha vitulos, si ipsi sciunt de hoc unum vocabulum.

MAGISTER ORTVINVS. Ipsi derident nos, quia nos non dicimus grossa^{§.12.}
25 verba, sicut ipsi faciunt.

MAGISTER LVPOLDVS. Ho Jesus Maria, nos loquimur melius secundum Ciceronem, quam ipsi non faciunt: Cicero non habebat nisi verba intelligibilia; sed isti credunt se fecisse unum magnum miraculum, si ipsi dixerunt unum grossum vocabulum.

30 MAGISTER GINGOLPHVS. In bona veritate dei, Magister noster, Ego vidi duos Theologos multum artificiales in Daventria, quorum unus erat Magister noster, alter debebat esse Magister nostrandus: et ipsi ambo sciebant bene tot sicut faciunt isti buffones; sed tamen non volebant allegare ista grossa vocabula, quia Cicero non amabat ea.

35 MAGISTER ORTVINVS. Ipsi non volunt esse auditii.

MAGISTER LVPOLDVS. Ipsi sunt soli de sua parte.

MAGISTER GINGOLPHVS. Iuristæ, legistæ, apothecarii, advocati, do-

² renominati] i. q. renommati (*renommés*). ⁶ ad metam non loqui] *au but*, ita in angustiis ut respondere nesciret. ¹² quod ipsi rec. ¹⁶ Ethicis et c.] i. e. ut tum ferebantur Aristotelis. ²⁰ Ita da] Exclamatio quasi inarticulata. ²⁴ grossa] intellectu difficilia. ²⁷ qu'ils ne font pas. ³² debebat 1. dicebat 2. De Mag. nostro et nostrando cf. Epp. O. V. I. 1.

mini de parlamento, omnes clerici villagiorum loquuntur sicut nos. sed isti habent suum latinum per se.

MAGISTER ORTVINVS. Deus est testis, quod ego credo, quod si aliquis interrogaret eos, quomodo declinatur Musa, quod ipsi non possent dicere.

MAGISTER LVPOLDVS. Et tamen ipsi faciunt de magnis clericis.

MAGISTER GINGOLPHVS. Ita da, et volunt corrigere Magnificat.

§. 14. MAGISTER ORTVINVS. Nunc iste latinizator Erasmus dicit, quod nostra biblia nihil valet.

MAGISTER LVPOLDVS. Et Reuchlin etiam similiter.

MAGISTER GINGOLPHVS. Et Faber etiam, qui vult dicere, quod sunt tres Mariæ Magdalena.

§. 15. MAGISTER ORTVINVS. Et quod oportet dicere in missa 'Et in terra pax hominibus bona voluntas'.

MAGISTER LVPOLDVS. Sancta Maria, ego nescio magis quam bibliam habebimus.

MAGISTER GINGOLPHVS. Etiam papa est bene fatuus, quod non excommunicat istos grossos buffones.

§. 16. MAGISTER ORTVINVS. Et de parte diaboli, ipsi non facerent tot turbia in populo.

MAGISTER LVPOLDVS. Sanctus Hieronymus non erat ita magnus clericus, sicut ipsi sunt?

MAGISTER GINGOLPHVS. Et sanctus Ambrosius, sanctus Augustinus, et alii omnes zelosissimi doctores non sciebant ipsi bene tot, sicut isti ribaldi?

§. 17. MAGISTER ORTVINVS. Ipsi deberent interponere suis.

MAGISTER LVPOLDVS. Nos bene indigemus de suo græco.

MAGISTER GINGOLPHVS. Videtur eis, quia ipsi sciunt dicere 'to, tou, logos, mousotiros, legoim, taf, hagiotos', quod ipsi sciunt plus quam deus.

⁶ faciunt de = *ils font de* (*sie thun als wären sie*) Cf. infra §. 16. ¹² tres Mariæ] Anno 1519. 'PARSIIS ex officina Henrici Stephani' prodierat Iacobi Fabri Stapulensis 'DE TRIBVS ET VNICA MAGDALE-[na Disceptatio secunda: ad Reuerendum in | Christo Patrem d. DIONYSIVM | Briconetum Episcopum Maclouien-[sem apud LEONEM x Pontifice Max. Christia-]miffimi Francorum | Regis FRAN-[CISC]I | orato[rē]. |' 4 foll. in 4°. Ios. Hartzheim in Prodr. hist. univ. Colon. 1759. 4°. p. 20. ad ann. 1521. habet: „Iacobus Faber Stapulensis S. Th. Doctor Parisiis Monogamiam S. Annae ... propugnaverat, explicatis Evangelii locis, quæ Trigamiæ S. Annae occasionem præbuerant. Obiit hic auctor 1537. Contra hunc videtur scripsisse unus ex Familia PP. Prædicatorum Prior Conventus Metensis, quem Cornelius Agrippa conatur confutare, sed acerbissimo et calumniis pleno stilo". Cf. infra §. 70. ¹³ Et in terra τοῦ] *Evang. sec. Luc. II. 14.* „Gloria in altissimis deo et in terra pax hominibus bona voluntatis". *Græce: Δόξα γὰρ ἐν ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη. ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίᾳ.* Cf. §. 68. ¹⁵ quam] qualem. ²⁶ interp. suis] curare sua, suum officium facere. ¹⁸ grossus 1. ^{25.29} τὸ, τοῦ, λόγος,

MAGISTER ORTVINVS. Magister noster Lupolde, creditis, quod deus §. 18.
curat multum de isto græco?

MAGISTER LVPOLDVS. Certe non, Magister noster Ortvine, ego credo
quod deus non curat multum.

MAGISTER GINGOLPHVS. Quia nemo intelligit eos, volunt nobis facere
credere miranda.

MAGISTER ORTVINVS. In conscientia, vos videbitis, quod nisi illumi- §. 19.
natissimi doctores de Parisius mittant unam ambasiatam ad papam ad ex-
communicandum eos, quod ipsi facient omnes hæreticos.

MAGISTER LVPOLDVS. In bona veritate, Magister noster, quando ego
consydero de prope scandalisationes, quas ipsi faciunt, ego non possum
aliquid dicere, nisi quod ego credo, quod Antichristus bene cito veniet.

MAGISTER GINGOLPHVS. Helas! Certe erit magna pietas.

MAGISTER ORTVINVS. Timeo, ne sint multum male informati. §. 20.

MAGISTER LVPOLDVS. Et ego, ne sint multi damnati.

MAGISTER GINGOLPHVS. Sed creditis, quod ipsi curant?

MAGISTER ORTVINVS. Per diem, ego credo quod videtur eis, quod §. 21.
non est deus.

MAGISTER LVPOLDVS. Ego nescio nunc quid est de mundo. sed
20 omnes non querunt modo nisi vanitates.

MAGISTER GINGOLPHVS. Etiam vos videtis, quomodo capit nobis, Ma-
gister noster.

MAGISTER ORTVINVS. Modo populus est comestus usque ad ossa. §. 22.

MAGISTER LVPOLDVS. Modo non sunt nisi decimæ in ecclesia.

MAGISTER GINGOLPHVS. Timeo ne sit vindicta divina.

MAGISTER ORTVINVS. Si essent boni prædicatores, qui remonstrarent §. 23.
populo, non regnarent tantum ista peccata.

MAGISTER LVPOLDVS. Ego credo quod si vos vivatis multum, quod
vos videbetis multa nova.

MAGISTER GINGOLPHVS. Quando ego eram clericus novellus in Da-
ventria, nos non habebamus nisi bona compilata.

MAGISTER ORTVINVS. Deus habeat animam Magistri Iacobi de Platea, §. 24.
sed ipse dabant nobis bona reportata.

μονοσότερος (immo *ἀμονσότερος*), *λέγουμι*, *ταῦ*, *άγιάτατος* logo 1. monsfo-
ters 2. rec. taff 2. rec.

⁵ volunt efficere ut vos creditis se mirabilia didicisse. ⁷ *En conscience!*

⁸ Parrhisius 2. rec. ambassiatam 2. rec. ambasciada, legatio, oratoris depu-
tatio. ⁹ faciunt rec. ¹⁰ *En bonne vérité.* ¹¹ confidero 2. ¹³ *Hélas, ce sera*
grand' pitié. ¹⁷ Per diem] deum in diem mutatur, ut in frivilis iuramenti moris
est. *Gallice pardi. In sqq. etiam gallicismi scatent.* ²⁰ querunt 2. ²¹ cap. nob.]
nous prend. ²³ honestus rec. ²⁶ prædicatores 2. ²⁷ populos 2. ²⁸ multum]
diu. ³² de alta platea? minime. Hochstratus mortuus est d. 21. Ian. a. 1527.

MAGISTER LVPOLDVS. Parcat altissimus Magistro Boquillon de longa Ripa, sed ipse dabat optima vocabulorum significata.

MAGISTER GINGOLPHVS. Ho Iesus, bona interrogamenta, quae dabat nobis pro quæstionibus Magister Rapoleus de bassa fossa.

§. 25. MAGISTER ORTVINVS. Nos sciebamus corde tenus nostra argumenta. ⁵

MAGISTER LVPOLDVS. Nos quærebamus in quæstionibus, quid est doctrinale? Doctrinale et doctrinabile quomodo differunt? Quot sunt necessaria in domo dei? Quid est clericus? quid est scientia? Sed iam omnia ista sunt derelicta.

MAGISTER GINGOLPHVS. Habebamus bonos auctores septem, Græcis-¹⁰ mum, de Gallandia, et scribebamus omnia de manu propria.

§. 26. MAGISTER ORTVINVS. Etiam nos habebamus bona fundamenta.

MAGISTER LVPOLDVS. Modo non est amplius quæstio de via patrum nostrorum.

MAGISTER GINGOLPHVS. Modo antequam unus puer sciat mungere¹⁵ suum nasum, oportet quod ponatur ad græcum.

§. 27. MAGISTER ORTVINVS. Modo pro faciendo conclusionem nihil valent omnia.

MAGISTER LVPOLDVS. Si illi boni patres, qui erant nostri præceptores, venirent modo, sancta Maria, quid dicerent, si viderent omnia sic²⁰ mutata?

MAGISTER GINGOLPHVS. Sed quid dicerent de nostra biblia, quæ est modo sic renovata?

MAGISTER ORTVINVS. Sed quid dicerent de beata Magdalena, quæ est modo sic triplicata? ²⁵

§. 28. IOANNES REVCHLIN. Erasme, Erasme, surge queso, et expurgiscere.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quid surgam et expurgiscar?

IOANNES REVCHLIN. Ut rideas et irrideas. surge, inquam, satis lætabere si surrexeris.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quis est qui me vocat? ³⁰

IOANNES REVCHLIN. Tuus in bonis literis collega Reuchlin.

ERASMVS ROTERODAMVS. Amici precibus aliquid est condonandum: surgam igitur, ut quid me velis accipiam.

¹ Neque Plateam illum, neque Magistrum Boquillon de Longuerive neque Magistrum Rapolay de Bassefosse euidem novi. Lupoldum et Gingolphum Belgas esse suosque regentes laudare videntur, quasi adhuc beani essent. ⁴ quæstionibus 2. et sic infra. ⁶ quærebamus in quest. 2. ¹⁰ auctores septem auctores 2. Puto velle Auctores VIII morales, videlicet Cathonem, Facetum, Theodulum de contemptu mundi, Floretum, Alanum de parabolis, Fabulas Esopi, Thobiam. Cf. Hain. n. 1913..19. et adnot. ad Epp. O. V. II. 68. ¹¹ Græcism.] Everardi Bethuniensis. Cf. h. art. et art. Ioa. de Garland. Garlandria 2. recd. ²² sic omis. 1. ²⁵ triplicata] Cf. supra §. 14. ^{28,29} letabere 2.

IOANNES REVCHLIN. Vis rem audire ridiculam, et tibi forte voluptati §.29.
futuram?

ERASMVS ROTERODAMVS. Volo, hercle, modo nihil sit fraudis.

IOANNES REVCHLIN. Nihil, hercle, fraudis, aperta omnia.

ERASMVS ROTERODAMVS. Age ergo, dic uno verbo quid istuc est quod
me velis?

IOANNES REVCHLIN. Arrige aliquantis per aures.

ERASMVS ROTERODAMVS. Faxo quod dixi, quid inde futurum?

IOANNES REVCHLIN. Si unquam riseris, ridebis statim maxime. §.30.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quando quæso?

IOANNES REVCHLIN. Ubi primum audieris quosdam, qui se Magistros
nostros appellitant, rugosæ frontis veteranos.

ERASMVS ROTERODAMVS. Ubinam sunt?

IOANNES REVCHLIN. Viden' pro tuis oculis istos stolidos?

ERASMVS ROTERODAMVS. Video, video.

IOANNES REVCHLIN. Sta ergo et quiesce, ut audias quod risum tibi §.31.
moveat.

ERASMVS ROTERODAMVS. Taceo.

MAGISTER ORTVINVS. Per bonam fidem, ut ego ad meum primum §.32.
20 thema revertam, Magistri nostri, totus mundus est multum malus.

MAGISTER LVPOLDVS. Certe, Magister noster Ortvine, doctores forte
sunt causa, quia ipsi non clamant satis alte contra peccata.

MAGISTER GINGOLPHVS. Si nos essemus boni, sicut debemus, permit- §.33.
teremus quod iste ribaldus Erasmus rideret de nostra biblia?

MAGISTER ORTVINVS. Permitteremus quod iste textualis Faber sic tri- §.34.
plicaret de una Magdalena?

MAGISTER LVPOLDVS. Permitteremus quod iste latinizator Reuchlin
sic truffaret se de nostra Theologia?

ERASMVS ROTERODAMVS. Dii boni, quid istuc est quod audio? §.35.

IOANNES REVCHLIN. Quod audivisti nihil est.

ERASMVS ROTERODAMVS. Nihil est?

IOANNES REVCHLIN. Non, medius fidius. Iuppiter, si celerius paulo
surrexisses, crepuisses risu, ut ego suspicor.

ERASMVS ROTERODAMVS. Crepuissem risu?

IOANNES REVCHLIN. Ita me dii ament.

ERASMVS ROTERODAMVS. Cur, inquam, risu?

IOANNES REVCHLIN. Vix enim tibi temperasses, si istorum pallio tenus §.36.
philosophorum nugas et deliramenta a principio intellexisses.

ERASMVS ROTERODAMVS. Ain' vero?

⁸ dixi rec. ¹⁴ pro sic 1.2. ¹⁹ istos stolidos] stolide. 1. ¹⁹ fidem (ut ego ...
reuertam magistri nostri) totus 1. ⁸² fit 1. ³⁰ audisti 2. rec. ³² (Iuppiter) si 2.
³⁷ pallo 2.

IOANNES REVCHLIN. Aio, hercle, vero: tot effutiverunt importunas loquacitates, ut ipsi quoque Heraclito risum suscitatueros dixisses.

§.37. ERASMVS ROTERODAMVS. Age ergo, et rem paucis aperi, ut hic una rideamus.

IOANNES REVCHLIN. Tot ineptis aures meos obtuderunt, ut unde pri-⁵ mum sim exorsurus, non videam satis.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quod animo primum occurret, istud est quod volo.

§.38. IOANNES REVCHLIN. Vis ergo dicam? damnant omnes omne genus literas.

ERASMVS ROTERODAMVS. Omnes vero?

10

IOANNES REVCHLIN. Omnes vero.

ERASMVS ROTERODAMVS. Et bonas?

IOANNES REVCHLIN. Bonas tantum.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quid de malis?

IOANNES REVCHLIN. Illud est quod omnium probant maxime.

15

§.39. ERASMVS ROTERODAMVS. Nullamne probant disciplinam?

IOANNES REVCHLIN. Rem solum probant unam.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quid inquam?

IOANNES REVCHLIN. Quæ nullum omnino habeat ornamentum, barbariem.

20

ERASMVS ROTERODAMVS. Ho, ho, quid de græcis literis?

§.40. IOANNES REVCHLIN. Iuppiter, est quod ridere satis nequeunt.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quia non norunt fortasse.

IOANNES REVCHLIN. Non norunt? quomodo nossent? congrui non sunt.

ERASMVS ROTERODAMVS. Congru?

25

IOANNES REVCHLIN. Nec certe, quod multo magis mirabere, elem-
mentarii.

§.41. ERASMVS ROTERODAMVS. Nihilne habent latini sermonis?

IOANNES REVCHLIN. Quem habent, latinissimum dicunt, et Ciceronis
stylo pæne conformem.

30

ERASMVS ROTERODAMVS. Et ita est?

IOANNES REVCHLIN. Quid? Agrestes vetulæ, idiotæque rustici com-
ptius multo loquerentur et purius.

ERASMVS ROTERODAMVS. Trahis me in admirationem.

IOANNES REVCHLIN. Nec certe immerito.

35

ERASMVS ROTERODAMVS. Non sunt tamen fabulæ?

§.42. IOANNES REVCHLIN. Non, non.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quam artem profitentur ipsi?

³ hic] huc 2. recc. ⁴ redeamus 2. ⁷ occurrit 2. ⁹ Pro habent , 2. recc.
²⁹ habent latinissimū, dicunt & 2. Latinismum recc. ³⁰ peine 1. pene 2. ³² Agree-
ftos uetulos, idioteq; 2.

IOANNES REVCHLIN. Quam, nescio, suspicor tamen Theologorum nomen sibi vendicare.

ERASMVS ROTERODAMVS. Sunt ergo Theologi?

IOANNES REVCHLIN. Tales saltem videri volunt.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quales ergo tibi videntur?

IOANNES REVCHLIN. Quæstionarii.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quid summe laudant?

IOANNES REVCHLIN. Nihil nisi quod est vituperandum maxime. omnes §. 43.
in primis carpunt audacule, seque solos opinantur qui deum prædicare,
to de virtute loqui et sacris moribus verba facere debeant.

ERASMVS ROTERODAMVS. Vitam forte philosophicam degunt ac divi- §. 44.
tiis preferunt paupertatem.

IOANNES REVCHLIN. Paupertatem? Iuppiter, nullum est hominum genus, quod palatiorum pavimentum frequentius terant, quam isti.

ERASMVS ROTERODAMVS. Aspernantur beneficia et animarum curas? §. 45.

IOANNES REVCHLIN. Aspernantur? Deus bone, immo vero per dies et per noctes insequuntur.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quoniam ergo mirabile est adeo huiusmodi hominum genus, libet adire proprius, ut aliquando eorundem mores et vi- 20 vendi ritum cognoscam. Proinde, mi Reuchlin, si modo hoc tibi non est onerosum, visamus quid agant id genus sophistæ.

IOANNES REVCHLIN. Placet, eamus.

ERASMVS ROTERODAMVS. Sed priusquam eamus illuc, parumper me doceas, quibus ego verbis eosdem sum salutaturus aut quo allocuturus 25 sermone?

IOANNES REVCHLIN. Volunt in primis se Magistros Nostros appellari.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quid si id ego non dixerim?

IOANNES REVCHLIN. Irascentur et colloquio suo indignum te iudicabunt.

ERASMVS ROTERODAMVS. Nomen ut reminiscar.

IOANNES REVCHLIN. Vocantur Magister noster Ortvinus de Daventria, §. 47.

Magister noster Lupoldus, Magister noster Gingolphus.

ERASMVS ROTERODAMVS. Salvete, Magister noster Ortvine, Magister noster Lupolde, Magister noster Gingolphe!

MAGISTER ORTVINVS. He salvete vere!

MAGISTER LVPOLDVS. Vere bona dies vobis!

MAGISTER GINGOLPHVS. Bona salus, bona salus!

MAGISTER ORTVINVS. De ubi venitis vos duo?

§. 48.

§. 49.

³ ergo omiser. rec. ⁹ seque]. Sed ¹. predicare 2. ¹² preferūt 2. ¹⁴ pa-
uimenta 2. rec. terunt, ¹. terat rec. ¹⁵ Aspirant ne ¹. ¹⁶ Aspirant ¹. per
dies et p.] perdii & pernoctes ¹. ¹⁸ Quo nā ¹. ¹⁹ genus? ¹. ²¹ uideamus 2.
²⁴ sum ¹. ²⁷ Quid omisso Id ego, si ¹. ³² Lupoldus, & 2.

ERASMVS ROTERODAMVS. Roma.

MAGISTER LVPOLDVS. Et de quid faciendo?

IOANNES REVCHLIN. Illuc ieramus videndi pontificis gratia.

MAGISTER GINGOLPHVS. Pro quo faciendo volebatis videre papam?

ERASMVS ROTERODAMVS. Volebamus faceret nobis potestatem corri-⁵
gendorum quæ in bibliis passim leguntur errorum.

§.50. MAGISTER ORTVINVS. He, benedicte deus, vultis dicere quod nostra
biblia nihil valet?

IOANNES REVCHLIN. Non, hercle, sunt tamen permulta quæ censoria
indigent nota.¹⁰

MAGISTER GINGOLPHVS. Et qua nota, per vestram fidem?

ERASMVS ROTERODAMVS. Corrupta est græci sermonis tralatio.

§.51. MAGISTER GINGOLPHVS. Corrupta? Et sanctus Hieronymus non va-
lebat ipse bene vos?

IOANNES REVCHLIN. Indigni sumus, qui Hieronymi vestigia deoscu-¹⁵
lemur.

MAGISTER ORTVINVS. Quare ergo vultis eum corrigere?

ERASMVS ROTERODAMVS. Corrigere, Iuppiter? immo vero quam dedit
ipse tralationem restituere.

§.52. MAGISTER LVPOLDVS. Per bonam veritatem, ecce bonum! restituere?²⁰
hoc ergo quod nos cantamus quotidie in ecclesia, non est bonum? et si
non est bonum, per consequens de post multis annis erravit ecclesia.

IOANNES REVCHLIN. Ecclesiam errasse non dicimus.

§.53. MAGISTER GINGOLPHVS. Quid ergo vultis dicere?

ERASMVS ROTERODAMVS. Multa posse melius dici quam prius dicta sunt.²⁵

MAGISTER ORTVINVS. Sed, sed per vestram fidem, qui estis vos? di-
catis nobis parum vestrum nomen, si placet vobis.

IOANNES REVCHLIN. Sumus illi quos norunt omnes, Reuchlin et
Erasmus.

MAGISTER LVPOLDVS. Ho Iesus Maria, caput facit mihi malum, quando³⁰
ego audio loqui de vobis.

MAGISTER GINGOLPHVS. Quis diabolus adduxit vos hic? ego eram
bene hebes, qui erant isti zizaniatores.

§.54. ERASMVS ROTERODAMVS. Acrius irascimini quam par sit.

MAGISTER ORTVINVS. Irascimur? per deum si essem papa, vos et³⁵
omnes qui simulant vobis, essetis excommunicati, antequam esset unus mensis.

IOANNES REVCHLIN. Cur ita quæso?

⁴ uolabatis 1. ⁵ Volebamus, ut .. recc. ⁶ erratorum 2. ¹¹ uestrum 1. ¹⁴ sicut
ante vos addunt 2. recc. sed valere aliquem eleganter obscurum. ³⁰ Ihesus 2.
³² adducit recc. ³³ hebes 1. hebreos 2. et recc. (hébétē insipiens). Gingolphus ad locum
Pauli ep. II. ad Cor. XI. 21. sqq. respicere videtur. ³⁵ per Deos recc. ³⁶ qui
simulant vobis] = vestrum similes. esset] = exisset.

MAGISTER LVPOLDVS. Nonne est bona ratio? vos facitis nunc omnes
haereticos.

ERASMVS ROTERODAMVS. Quam haeresim disseminavimus? §.55.

MAGISTER GINGOLPHVS. Tot quot ego non possem dicere.

MAGISTER ORTVINV. Interpone tuis de parte diaboli, interpone tuis,
latinizator Erasme; et tu similiter, grosse infamis Reuchlin.

IOANNES REVCHLIN. Nunquid etiam rerum nostrarum satagimus?

MAGISTER LVPOLDVS. Vos facitis vestras febres. utrum pertinet ad §.56.
vos corrigere Magnificat?

ERASMVS ROTERODAMVS. Quid, amabo, illic correxi? multa di-
citis, nihil probatis.

MAGISTER GINGOLPHVS. Si unusquisque interponeret suis, omnia me-
lius irent quam non faciunt.

IOANNES REVCHLIN. Nonne etiam quod nostrum interest, facimus?

MAGISTER ORTVINV. Non, per diem sanctum.

ERASMVS ROTERODAMVS. Docete ergo nos, quid nostra referat, ut §.57.
consilio vestro prudentiores facti resipiscamus.

MAGISTER LVPOLDVS. Curate de vestro latino, facite metra, facite
magnas orationes, facite imprimere libros de modo latinizandi.

IOANNES REVCHLIN. Nihilne de deo?

MAGISTER GINGOLPHVS. Non, de parte diaboli, non, quia non per-
tinet ad vos.

ERASMVS ROTERODAMVS. Ad quos igitur spectat?

MAGISTER ORTVINV. Ad illuminatissimos et zelosissimos Magistros no-
stros, qui sciunt arguere pro et contra. §.58.

IOANNES REVCHLIN. Iuppiter, quid istud est, Erasme? putant isti
nebulones eloquentiam eo esse fato, ut eidem coniungi nequeat sacrarum
literarum cognitio?

MAGISTER LVPOLDVS. Vide, videte adhuc quomodo ipsi sunt boni
Christiani, quoniam veniunt adhuc loqui de Iove.

ERASMVS ROTERODAMVS. Audi imperitiam.

IOANNES REVCHLIN. Rude et agreste vulgus.

ERASMVS ROTERODAMVS. Cervices cerebro vacuae.

IOANNES REVCHLIN. Quantum bene idiotis imponunt.

ERASMVS ROTERODAMVS. Vix certe digni mihi videntur qui elemen- §.59.
tarii dici debeant.

IOANNES REVCHLIN. Hercle sunt indoctiores Philonide.

⁸ vestras febres] scripta dictaque, *proto*, quasi deliraretis febrientes. ¹⁵ san-
ctam 2. rec. ²⁶ istuc 2. rec. ²⁹ videte alterum omis. rec. ³⁰ Iove] *Nescivit*
hic Lupoldus ipsum präsentem Ortvinum haeretice cecinisse Iovis alma parens. Cf.
Epp. O. V. I. 38. i. f. ³⁴ Quantum 1. Quam 2. rec. imp.] *imposent (du respect)*
³⁷ Indoct. Philon.] *Ἀπαιδευτότερος Φιλωνίδου τοῦ Μελιτέως· οὗτος ὁ Φιλωνίδης*

MAGISTER GINGOLPHVS. Ho, quod ipsi sunt magni domini, quia dicunt grossa verba et non intelligibilia.

ERASMVS ROTERODAMVS. Obscuris verbis utimur?

MAGISTER ORTVINVS. Omnes bene vident.

§. 60. MAGISTER LVPOLDVS. Non est unus solus, qui possit intelligere hoc 5 quod vos dicitis.

IOANNES REVCHLIN. Non ex his, qui sunt vestri pecoris archadici.

MAGISTER GINGOLPHVS. Vide adhuc: 'Archadici! quid hoc significat? ipsi volunt nos facere divinare.'

ERASMVS ROTERODAMVS. Nescitis quid sit Archadia? multos illic ha- 10 betis fratres.

MAGISTER ORTVINVS. Nos habemus vestras febres, quomodo? nos su- mus de Colonia.'

§. 61. IOANNES REVCHLIN. Erasme, nos deliramus, verba nostra non capiunt.

MAGISTER LVPOLDVS. Sed per vestram fidem dicatis mihi, quid in- 15 digemus de vestra latinitate?

ERASMVS ROTERODAMVS. Nos vero, quid vestros curamus barbarismos?

MAGISTER GINGOLPHVS. Barbarismos?

IOANNES REVCHLIN. Solocismos, si mavultis.

§. 62. MAGISTER ORTVINVS. Adhuc melius, ipsi non volunt esse intellecti. 20

IOANNES REVCHLIN. Vadamus, Erasme, tu vides, surdis loquimur: isti Magistri nostri nihil dignum laude existimant, nisi quod meram barbariam redoleat.

§. 63. ERASMVS ROTERODAMVS. Eamus, saltem Fabrum Stapulensem quæ- 25 situri, ut nos adiuvet.

MAGISTER LVPOLDVS. Adducatis, adducatis nobis modicum vestrum Fabrum, et quod veniat ad defendendum suas tres Marias.

MAGISTER GINGOLPHVS. Fabricaverunt super dorsum meum peccato- res, sed nos fabricavimus super suas spatulas.

§. 64. IOANNES REVCHLIN. Verbis temperare nequeo, neque tamen respon- 30 dere audeo, ne ex stultis insanos faciam.

ERASMVS ROTERODAMVS. Hos missos faciamus tantisper, dum subsidio nobis adfuerit doctissimus ille Faber.

§. 65. IOANNES REVCHLIN. Heus tu philosophe Faber, salve!

IACOBVS FABER. Salvos vos esse opto. quoniam pacto res vestra agitur? 35

οὐ μίνον μέγας ἦν, ἀλλὰ καὶ ἀμεθῆς καὶ ὑώδης· καμφδεῖ δὲ αὐτὸν Ἀριστοφάνης ὡς παρασίτους ἔχοντα, καὶ διὰ τὸν Λαζός ἔφεσται. καμφδεῖται δὲ ὡς συάδης ἐν τοῖς ἐταίροις αὐτοῦ. Apostol. parœm. III. 30.

Apostol. parœm. III. 30. Cf. Plaut. Asin. II. 2, 67.

asini, „Arcadiæ pecuaria rudere credas” Pers. sat. III. 9.

nos omis. rec. & quomodo 2. q. == comment? Barbarismos? 1. Barba?

2. rec. 22, 23 barbariem 2. rec. 26 modicum] un peu. ceterum Fabrum pusillo

corpo fuisse constat. 27 quod omis. 1. (Gallice: qu'il vienne). 28 Fabricav.]

Psalm. cxxviii. 3. 32 dum] demum 2. donec rec. 35 Quoniam rec. igitur? 2.

ERASMVS ROTERODAMVS. Bene sane; modo valeas.

IACOBVS FABER. Evidem valeo, modo bene sit vobis. Quæ causa vos huc advehit, viri doctissimi?

IOANNES REVCHLIN. Audi, et paucis intelliges: inter ambulandum re-^{§.66.}
5 perimus nescio quos pallio tenuis Theologos et Magistros nostros, qui nos probris affecerunt infinitis et intollerandis.

IACOBVS FABER. Quare affecerunt?

ERASMVS ROTERODAMVS. Damnant quæ scribimus, et nos velut hæreticos explodunt.

10 IACOBVS FABER. Utinam optimus eorum esset alterutri vestrum comparandus.

IOANNES REVCHLIN. Dicunt præterea non interesse quicquam de deo ^{§.67.}
loqui.

IACOBVS FABER. Quid ergo volunt faciatis?

15 ERASMVS ROTERODAMVS. Nescio, nisi ut de diabolo tantum verba faciamus.

IACOBVS FABER. Mirabile hominum genus, qui sibi sapientes haberi volunt, et tamen sunt omnium stultissimi.

20 IOANNES REVCHLIN. Sed audi, audi, Faber, hoc nihil est, te perinde ^{§.68.}
ac nos exhibant.

IACOBVS FABER. Exhibant? deus bone, et quamobrem?

ERASMVS ROTERODAMVS. Hæreticum te prædicant.

IACOBVS FABER. Cur ita?

25 IOANNES REVCHLIN. Quia dixeris legendum 'Et in terra pax homini-
bus bona voluntas'.

IACOBVS FABER. Cum eorum pace dixerim, ego ita in ecclesiis legen-
dum non præcipio; sed moneo tantum hunc sermonis græci habere sen-
sum. vos qui utramque nostis linguam, iudices estote.

30 ERASMVS ROTERODAMVS. Neuter nostrum diffitetur, quin rectissime
dixeris.

IACOBVS FABER. Nihilne aliud culpant?

IOANNES REVCHLIN. Culpant etiam tuas Magdalenas, et hæreseos loco
damnant.

IACOBVS FABER. Quomodo culpant?

35 ERASMVS ROTERODAMVS. In publicis concionibus audiente populo te
proscribunt, impium vocant, et ut hæreticum flammis devotent. ^{§.70.}

IACOBVS FABER. Deus bone, qui prædicant non esse detrahendum,
detrahunt? Si scriptis deliquerim, quare scriptis non confutant?

IOANNES REVCHLIN. Scriptis etiam confutare conatus est nescio quis

⁶ intollerandis ¹. ¹⁹ audi alterum omiser. rec. ²⁰ exhibant rec. et sic sta-
tim post. ²⁴ Et in terra] Cf. supra §. 15. ²⁷ præcino ¹. ³⁹ qui ².

auriculatus et cucullatus frater de Grandi valle, qui ut doctrinam cum eloquentia habere coniunctam videretur, studuit quantum potuit sermonem suum phalerare.

IACOBVS FABER. Et quem adhibuit cultum?

§. 71. ERASMVS ROTERODAMVS. Universam apologiam pinxit perbelle. ⁵

IACOBVS FABER. Quibus coloribus rhetoricos?

IOANNES REVCHLIN. Barbarismis et solēcismis, ita ut prima quoque oratio authoris ineptiam satis arguat; illic infinitis pene te afficiunt probris. Propterea oratum te venimus, ut ad expugnandos huiusmodi nebulones nobiscum arma capessas. ¹⁰

§. 72. IACOBVS FABER. Ego eorum verba nihil facio, neque iniuriis mihi curae est respondere.

ERASMVS ROTERODAMVS. Impune ergo tibi detrahent?

IACOBVS FABER. Mordeant ut volent: respondere non decrevi, et vos ipsi, si verbis meis et consilio velitis acquiescere, relinquetis eos in sua loquacitate, neque vanas huiusmodi curabitis iniurias: scitis scriptum esse 'Mihi vindictam et ego retribuam'.

§. 73. IOANNES REVCHLIN. Certe, Erasme, ut paucis dicam, optime mihi videtur consulere Faber doctissimus: propterea si me audis, eos missos faciemus: crepent, increpent, clamant, reclament, nihil ad nos. si tacuerimus, invidia rumpentur.

§. 74. ERASMVS ROTERODAMVS. Placet quod mones: redeamus ergo ad pristina studia, neque ineptis cuiusquam sermonibus ab opere bono desistamus. Auditores interim VALETE.

¹ cucullatus fr.] Cf. supra §. 14. de grandis ualle 2. rec. ⁸ pene 1. pene 2. ¹⁰ capefas. 2. rec. ¹¹ nihil rec. ¹² iniuriis omis. rec. ¹⁴ nolunt 2. rec. ^{16.17} resp. non deer.] i. e. decrevi non respondere. ^{16.17} script.] Paul. ep. ad Hebr. X. 30.